

Amicalia desideria

До 70-річчя доктора біологічних наук, професора Лідії Олексіївни ТАСЕНКЕВИЧ

Кременеччина — слава українська земля, що подарувала світу плеяду діячів культури, мистецтва, літератури, науки, релігії, військової справи тощо. Для будь-якого ботаніка цей куточок України неодмінно асоціюється з іменами Вілібальда С.Й.Г. фон Бессера та Антонія Л. Анджейовського, котрі увіковічили його у назвах рослин і в численних гербарних зразках, які зберігаються в колекціях різних країн. І саме тут, у Кременці, 19 лютого 1948 р. народилася відомий фахівець з флористики, фітоценології, фітогеографії, охорони природи, гербарної справи, історії ботанічної науки, педагог, доктор біологічних наук, професор Лідія Олексіївна Тасенкевич.

Свій 45-річний науковий шлях Лідія Олексіївна розпочала у 1972 р., коли з відзнакою закінчила біологічний факультет Тернопільського державного педагогічного інституту та вступила до аспірантури Державного природознавчого музею АН УРСР, а з 1973 р. продовжила навчання

© Ю.М. ЧЕРНОБАЙ, Н.О. КАЛІНОВИЧ, О.Г. МАРИСКЕВИЧ,
Т.С. ХМІЛЬ, Н.М. ШИЯН, 2018

у Львівському відділенні Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного АН УРСР (тепер Інститут екології Карпат НАН України). Починаючи з 1975 р., майже 20 років вона віддала цій установі, пройшовши шлях від інженера-еколога (1976–1978), молодшого наукового співробітника (1978–1986), наукового співробітника (1986–1988) до старшого наукового співробітника (1988–1994). У 1979 р. під керівництвом відомого українського вченого професора С.М. Стойка Лідія Олексіївна захистила кандидатську дисертацію за темою "Флора і рослинність Угольсько-Широколужанського заповідного комплексу". Від 1994 до 2013 р. наукова кар'єра Лідії Олексіївни тісно переплелася з Державним природознавчим музеєм НАН України, де вона вела наукову роботу спочатку як старший науковий (1994–2002), а згодом — як провідний науковий (2002–2013) співробітник, обіймаючи одночасно посаду наукового куратора Гербарію LWS (1994–2011). За цей час вона підготувала та успішно захистила докторську дисертацію "Природна флора судинних рослин Карпат, її особливості та генезис" (2006) та отримала звання професора (2010).

Маючи великий науковий та організаційний досвід, Лідія Олексіївна понад 13 років щедро передає свої знання молодому поколінню біологів, працюючи доцентом (2005–2008), а з 2008 р. і дотепер — професором на кафедрі ботаніки Львівського національного університету імені Івана Франка. Перейшовши на постійну роботу до університету, від 2011 р. Л.О. Тасенкевич очолює згадану кафедру, одночасно виконуючи обов'язки наукового куратора Гербарію Львівського національного університету імені Івана Франка (LW).

Творчий доробок Лідії Олексіївни становить понад 140 наукових праць, які стосуються флористики, фітоценології, фітогеографії, охорони рослинного світу, гербарної справи та історії ботанічної науки. Серед них понад 20 монографій (одноособових і у співавторстві), які опубліковані як в Україні, так і за кордоном: "Охорона природи Українських Карпат і прилеглих територій" (1980), "Флора і рослинність Карпатського заповідника" (1982), "Макрофиты — индикаторы изменений

природной среды" (1993), "Природа Карпатського національного парку" (1993), "Червона книга України. Рослинний світ" (1996, 2009), "Flora of the Carpathians. Checklist of the native vascular plant species" (1998), "Carpathian list of endangered species" (2003), "Ужанський національний природний парк. Поліфункціональне значення" (2007) "Transformation processes in the Western Ukraine. Concepts for a sustainable land use" (2008), "Grasslands in Europe of high nature value" (2009), "World of the Carpathians – Handbook for Environmental Education" (2009), "Inventory of grasslands of the Ukrainian Carpathians" (2011), "Рідкісні та зникаючі види рослин Львівщини" (2011, 2015).

Наукові здобутки Л.О. Тасенкевич дали змогу отримати цілісну картину структурно-просторової організації флори Карпатської гірської системи, створити об'єднану схему регіонального фіто-географічного поділу Карпат. Уперше було встановлено, що флору судинних рослин Карпат складають понад 4 тис. видів і підвидів; проведено критичний аналіз ендемів флори, уточнено і доповнено дані про центри ендемізму в Карпатах; виявлені основні міграційні шляхи та обґрунтовано концепцію становлення флори Карпат.

Лідія Олексіївна активно працює в редколегіях багатьох журналів: "Studia Naturae", "Acta Agrobotanica", "Zarządzanie ochroną przyrody w lasach", "Roczniki Bieszczadzkie", "Modern Phytomorphology", "Вісник Львівського університету. Серія біологічна", "Біологічні Студії/ Studia biologica", "Праці наукового товариства ім. Шевченка. Екологічний збірник", "Наукові записки Державного природознавчого музею".

Як провідний фахівець-ботанік Л.О. Тасенкевич є членом Українського ботанічного товариства, головою Екологічної комісії Наукового товариства імені Шевченка, членом Наукової ради Міністерства освіти і науки України за фаховим напрямом "Охорона навколишнього середовища", членом наукової ради Державного природознавчого музею НАН України, членом науково-технічної ради Національного природного парку "Північне Поділля", членом науково-технічної ради Ботанічного саду Львівського національного університету імені Івана Франка.

Лідія Олексіївна бере активну особисту участь у вітчизняних та міжнародних наукових зібраннях, очолюючи, зокрема, секційну роботу.

Як координатор, співкерівник з українського боку працює за тематиками міжнародних наукових грантів та проектів. З метою підвищення професійного рівня періодично проходить стажування у закордонних ботанічних установах. Вона має беззаперечне визнання в середовищі ботаніків Польщі, Словаччини та Румунії, великою мірою зумовлене як результатами її фундаментальних досліджень, так і активною участю в обґрунтуванні низки соціологічних проектів, зокрема проекту першого в Європі гірського транскордонного трilaterального міжнародного біосферного резервату "Східні Карпати" (Україна – Польща – Словаччина).

Як ботанік-практик Лідія Олексіївна з перших кроків глибоко усвідомила значення наукових колекцій, зокрема гербарних, у повсякденній роботі. Нею зібраний числений флористичний та систематичний матеріал з території України (переважно Карпати, Розточчя, Поділля, Волинь) та країн Європи, левова частка якого зберігається в колекціях LWS та LW. Вона має вагомий практичний досвід з курування гербарними колекціями, оскільки свого часу очолювала Гербарій Державного природознавчого музею НАН України (LWS), а тепер є науковим куратором Гербарію Львівського національного університету імені Івана Франка (LW). Поєднання польової та камеральної роботи дали змогу дослідниці описати новий вид *Galium transcarpaticum* Stojko & Tasek. та запропонувати комбінацію *Aconitum napellus* L. subsp. *moravicum* (Skalický) Tasek. Гербарна робота спонукала Лідію Олексіївну не лише викласти свої узагальнення з цього питання в низці публікацій, а й провадити дослідницьку роботу з біографістики, повертаючи забуті імена дослідників.

Невтомна праця Лідії Олексіївни над підвищенням рівня ботанічної науки, вихованням наукової молоді та залученням її до вивчення рослинного світу заслуговує особливої подяки. За роки педагогічної діяльності професор Л.О. Тасенкевич керувала багатьма магістерськими роботами. Під її керівництвом захистили кандидатські дисертації Н.М. Сичак ("Рід *Alchemilla* L. (*Rosaceae*) у флорі Український Карпат: таксономія, хорологічні, екологічні, ценотичні особливості та охорона", 1996), Б.Г. Проць ("Флора басейну р. Латориця", 1997), К.М. Данилюк ("Флора регіонального ландшафтного парку

"Надсянський" та її зміни", 2010), А.В. Новіков ("Особливості організації пагона видів роду *Aconitum* L. (*Ranunculaceae*) Східних Карпат", 2012) та І.М. Кваковська ("Флора Ужанського національного природного парку, її аналіз та охорона", 2012). Учні професора Л.О. Тасенкевич дістають не лише фахову підготовку, а й формуються у спілкуванні з наставницею як широко освічені українські вчені, оскільки вона глибоко обізнана з українською і світовою культурою.

Тож усі колеги з кафедри ботаніки та Гербарію (LW) Львівського національного університету імені Івана Франка, Державного природознавчого

музею НАН України, Інституту екології Карпат НАН України, Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України та громадськість Українського ботанічного товариства щиро вітають Вас, Лідіє Олексіївно, з ювілеєм і зичать Вам доброго здоров'я, невичерпної енергії, успішної праці на науковій та педагогічній ниві у невтомній підготовці прийдешніх поколінь українських ботаніків.

*Ю.М. ЧЕРНОБАЙ, Н.О. КАЛІНОВИЧ,
О.Г. МАРИСКЕВИЧ, Т.С. ХМІЛЬ, Н.М. ШИЯН*